

PREGLED

Prvi dio

1. Doba trećeg staleža bilo je doba prividne vladavine. 2. Težnja da se doba učini vječnim izražava se u prijenosu građanskih obrazaca na pokrete radnika. 3. U skladu s time radnika se smatra nositeljem posebne klase ili posebnog staleža, 4. nositeljem „novog“ društva 5. i nositeljem svijeta u kojemu ekonomija i sudbina imaju isto značenje.

6. Na pokušaj da se radnika potraži na nekom višem i širem rangu nego što ga je građanin uopće mogao zamisliti 7. možemo se usuditi samo ako iza njegove pojave nazremo velik, samostalan i neovisan lik koji podliježe vlastitoj i drukčijoj zakonitosti. 8. Kao lik označavamo najvišu, smislotvornu zbilju. Pojave imaju značenje kao simboli, predstavnici, otisci te zbilje. Lik je cjelina koja obuhvaća više od zbroja svojih dijelova. To više nazivamo totalitetom. 9. Građanskome mišljenju nije dan odnos prema totalitetu. Stoga ono može vidjeti radnika samo kao pojavu ili kao pojam – kao apstrakciju²⁸ čovjeka. Pravi radnikov „revolucionarni“ čin sastoji se naprotiv u tome da polaže pravo na totalitet, poimajući sebe kao predstavnika jednog nadređenog lika. 10. „Viđenje“ likova²⁹ omogućuje da

²⁸ Konkretnan odnos prema čovjeku posjedujemo kada smrt prijatelja ili neprijatelja Müllera osjećamo dublje nego vijest da se u poplavi Hoang-Hoa utopilo 10.000 ljudi. Nasuprot tome povijest apstraktne humanosti započinja na primjer razmatranjima je li nemoralnije ubiti konkretnog neprijatelja u Parizu ili pritiskom na dugme nepoznatog mandarina u Kini.

²⁹ Stupanj u kojemu je uspjelo shvaćanje organskih pojmova kao što su „lik“, „tip“, „organska konstrukcija“ ili „totalan“ može se provjeriti po tome koliko se s tim pojmovima može postupati prema zakonu pečata i otiska. Način primjene dakle nije „površinski“ nego „vertikaln“. Tako svaka veličina unutar poretka „ima“ lik i ujedno je izrazom lika. U tom sklopu posebno se rasvjetljuje identitet moći i

se svijet duha koji je postao samodovoljan revidira putem jedinstvenog bitka. 11. Kako rang pojedinca tako i zajednice ovisi o mjeri u kojoj se u njima reprezentira lik. Vrijednosno suprotstavljanje mase i pojedinca ili „kolektivne“ i „osobne“ inicijative je nevažno. 12. Upravo tako je lik kao spokojni bitak važniji od svakoga kretanja kojim svjedoči za sebe. Promatranje kretanja kao vrijednosti, na primjer kao „napretka“, pripada građanske dobu.

13. Radnik se odlikuje novim odnosom prema onome elementarnom. Stoga raspolaže mnogo većim rezervama nego građanin, koji spoznaje sigurnost kao najvišu vrijednost i služi se svojim apstraktnim razumom kao sredstvom koje treba jamčiti tu sigurnost. 14. Romantičarski protest samo je uzaludan pokušaj bijega iz građanskog prostora. 15. Radnik nadomješta romantičarski protest akcijom u elementarnom prostoru u kojemu se veoma jasno sve više razotkriva nedostatnost građanske sigurnosti. 16. Radnik se nadalje odlikuje novim odnosom prema slobodi. Sloboda se može osjetiti samo ako se ima udjela u nekom jedinstvenom i smislenom životu, 17. kao što nam vremenski postaje jasno kada se prijetimo velikih historijskih sila 18. ili prostorno, onkraj igre i protu-igre pukih interesa. 19. Prostor rada ravnopravan je svim velikim historijskim prostorima; u njemu zahtjev za slobodom nastupa kao zahtjev za radom. Sloboda je tu egzistencijalna veličina; znači da se slobodom raspolaže u istoj mjeri u kojoj smo odgovorni liku radnika. 20. Rastući osjećaj za tu vrstu odgovornosti najavljuje izvanredna postignuća. 21. Radnik se konačno odlikuje novim odnosom prema moći. Moć se tu ne pojavljuje kao „nadiruća“ veličina, 22. nego legitimirana putem lika radnika, dakle reprezentira taj lik. Legitimacija se potvrđuje time što može uzimati u službu novu čovječnost 23. i nova sredstva. 24. Primjena tih sredstava koja su na raspolaganju samo radniku olakšava se rasprostranjenim stanjima anarhije koja je za sobom ostavila apstraktna „opća valjanost“.

25. Osobito treba imati u vidu da je lik nadređen dijalektičkim, 26. razvojnim 27. i vrijednosnim pitanjima i da se ne može shvatiti putem njih.

reprezentacije. Organski pojam nadalje prepoznajemo po tome što može razvijati vlastiti život, dakle „rasti“.

Nota bene svi ti pojmovi su ovdje da bi se poimali. Nije nam stalo do njih. Pošto se upotrijebe kao radne veličine za shvaćanje jedne određene zbilje, koja postoji unatoč svakom pojmu i onkraj njega, može ih se bez daljnega zaboraviti ili izostaviti. Pa i tu zbilju treba potpuno razlikovati od njezina opisa; čitatelj treba gledati kroz opis kao kroz kakav optički sustav.

Drugi dio

28. Princip koji je pridružen radniku ili jezik radnika nije općenito-duhovne nego predmetne naravi. To je rad kao način života koji počinje oblikovati jedan poseban stil. 29. Taj posebni način života teško je promatrati jer se ostvaruje u veoma promjenljivoj mediju. 30. Već pri površnom promatranju prostora rada nameće se međutim slika drukčije zakonitosti. 31. Ta zakonitost uključuje napad na egzistenciju individuumu 32. koji je već postao veoma jasan na modernim bojišnicama. 33. Tu je prvi put postao vidljiv i jedan novi kov ljudi koji treba označiti kao tip. 34. Napad na individuum proteže se i na masu kao društvenu formu u kojoj se individuum poima. 35. Kao što tip ili radnik stupa na mjesto građanskog individuumu, tako se masa nadomješta organskom konstrukcijom. 36. Tip se sve jednoznačnije očituje u svojim vanjskim obilježjima kao što je fizionomija, nošnja, 37. držanje i 38. gestikulacija, 39. a ta se jasnoća najprije treba vidjeti, a ne vrednovati. 40. Građanin posjeduje rang u istoj mjeri u kojoj posjeduje individualnost. 41. Tip, koji više ne polaže pravo na to razlikovanje, 42. i kojeg više ne odlikuje jednokratno, nego jednoznačan doživljaj, 43. posjeduje rang u mjeri u kojoj utjelovljuje lik radnika.

44. Tehnikom nazivamo način na koji lik radnika mobilizira svijet. 45. Ona u sebi uključuje napad na historijske sustave 46. i kultne sile 47. kao naizgled neutralno sredstvo, no bez protuslovlja stoji na raspolaganju jedino radniku. 48. Tehnika nije instrument neograničena napretka, 49. nego vodi k jednom sasvim određenom i jednoznačnom stanju; 50. ono se odlikuje rastućom konstantnošću i perfekcijom sredstava koja teče paralelno s oblikovanjem nove rase, 51. ali se ne može proizvoljno postizati. 52. Zapravo još živimo u veoma promjenljivoj svijetu, 53. ali on se od eksplozivno-dinamičnog karaktera ranog radioničkog krajolika počinje odvajati sve većom isplaniranošću i predvidljivošću postupaka. 54. I ondje gdje tehnika pruža neprikrivena sredstva moći, 55. naoružavanje se može zaključiti 56. samo ako se radnik odupre čistoj konkurenciji i inicijativi nacionalne države te stabilizira i legitimira revolucionarno-pokretljiva sredstva. 57. To je moguće jedino ako se sredstvima koja su dodijeljena samo njemu ne služi u liberalnom smislu, nego u smislu nadmoćne rase.

58. Muzejska djelatnost 59. obilježje je oslabljene životne snage 60. i jedan od načina bijega od izuzetno opasne zbilje. 61. Radnik više ne posjeduje odnos prema kulturnom pogonu koji je dosegnuo vrhunac u kultu geni-

ja. 62. Oblikovanje svijeta rada, kao čiji najviši cilj će se ispostaviti veliko oblikovanje prostora, iziskuje mjerila druge vrste. 63. To nisu individualna, nego tipična mjerila, kojima će vladavina radnika pribaviti valjanost 64. i kojima će se moći otkrivati mnoge analogije kako u prirodnom krajoliku 65. tako i u velikim kulturnim krajolicima. 66. Tehnički svijet ne stoji u opreci s tim oblikovanjem, nego se ono bez protuslovljenja njime služi, 67. kao što će se sve jasnije pokazivati u vezi s perfekcijom sredstava i očitovanjem nove rase.

68. Nacionalizam i socijalizam treba spoznati kao načela koja su svojstvena 19. stoljeću. 69. Uređenja nacionalne demokracije idu prema stanjima svjetske anarhije u istoj mjeri u kojoj stječu sve veću opću valjanost. 70. Ni socijalizam nije u stanju ostvariti valjana uređenja. 71. Oba ta načela sama po sebi propadaju jer se njihovim pravilima igre služi svaka proizvoljna sila. 72. Početak vladavine radnika naznačuje se u tome što liberalnu ili društvenu demokraciju smjenjuje demokracija rada ili države. 73. To se smjenjivanje zbiva putem aktivnog tipa koji se služi formama organske konstrukcije, osobito monaškog reda. 74. Tip raspoláže javnim mnijenjem jer vlada njime u smislu nadmoćnog tehničkog karaktera. 75. Na mjesto građanskih ustanova stupa plan rada, koji treba zadovoljiti zahtjeve 76. zaključenosti, 77. prilagodljivosti 78. i naoružanosti. 79. To su prijelazna obilježja pomoću kojih se priprema planetarna vladavina lika radnika unutar raznolikosti historijskih prostora. 80. U naporima naroda koji su zaokupljeni preoblikovanjem nacionalnih demokracija u države rada već se nagovijesta budući udio u toj vladavini.